

ANY II.

Barcelona 28 de Febrer de 1892.

NÚM. 9.

POLÍTICA REPARADORA

Podrán alguns criticar los actes del Emperador Guillem II, tractantlo fins de fantástich y casi iluminat; pero lo cert es que 'l jove Emperador demostra ser home que porta una idea al cap; y tot home que te una idea, y no li manca força de voluntat per realisarla, tart ó d' hora surt ab la seva. Guillem II no es un monarca vulgar; no es ell home per representar, com Leopoldo de Bèlgica ó Umbert de Saboya, lo paper de rey constitucional; sino que te ideas propies, y mes que ideas, conviccions arreladas axís en l' orde religiós com en lo polítich.

Sols mirant l' home baix aquest aspecte, es com se pot explicar la súbita cayguda den Bismarck. No fou un colp de geni de jove atollondrat; sino un acte de reflexió y de convenciment. L' ànima del canceller de ferro era massa freda y son esperit massa autoritari, porque poguessen lligar ab un esperit també molt acerat y ab un cor que sent impuls generós. La cayguda del princep de Bismarck era necessaria, porque á política nova, homes nous. Tot lo sistema bismarckia estava resumit

en establir y consolidar la hegemonia de Prussia sobre tota la Alemanya, y governar la nació ab la reglamentació de quartel. Per ell no hi havia autonomias que respectar: lo pangermanisme era 'l seu ideal.

Guillem II ho entén d' altra manera, y perçó dexá que 'l primer ministre de son avi y del efimer regnat de son pare, se retirás á Friedrichsruhe á espurgar arbres y á fer alcohol de patatas, no per cert ab la tranquil·litat y resignació estóica d' un Cincinnato.

Bismarck creya, com tots els déspotas y autòcratas, que un Estat es un mecanisme que fa moure 'l manubri d' un poder mes ó menos absolut; l' Emperador Guillem dona á entendre ab sos actes que ho entén bon xich d' altra manera, y que creu que 's pot lograr una marxa regular de la nació, sense pretenir la uniformitat absoluta de tots los seus organismes.

Axís es que, per exemple, en la qüestió de la Polonia prussiana, se ha vist desseguida la discrepància entre 'l jove Emperador y 'l vell Ministre. En Bismarck volia y treballava per lograr la absoluta germanisació de aquella part del Regne. Prohibició de la llengua polaca en las escolas y actes oficials; infiltració

del element germánich en la burocracia y en los establiments docents; pressió forta sobre 'l Clero polach, fins al punt de que al nombrar l' últim arquebisbe de Posen, mōnsenyor Dinder, li encarregá molt expressament lo Canceller que abolís la lléngua polaca en sa Cúria Ecclesiástica, y finalment lo projecte que estava á punt de posar en execució, poch abans de caure en desgracia, projecte que consistía simplement en l' *extermini* del element polach en la provincia de Posen, puix que s' havia fet votar un crédit de *cent millions* de *marchs* per expropriar als mes grans propietaris de la Polònia prussiana.

Caygut en Bismarck, y entrat en son lloch en Caprivi, ha cambiat radicalment lo sistema, y s' ha inaugurat feliçment una política justa y sàbia, una política de reparació. S' han anat fent concessions als polachs; s' ha dextat de molestarlos per l' empleu de la seva lléngua, y al tenir que nombrar un successor á mōnsenyor Dinder, Guillem II ha consentit molt de bona gana en que fos nombrat Arquebisbe de Posen, mōnsenyor Stablewski; distingit eclesiástich, fill del pays, que gosa del major prestigi y de la major confiança entre sos compatricis, y que per sí sol constituirá un pòderosíssim element de pacificació y de concordia. Quin esperit guia al Emperador sobre 'l particular, pot deduirse dels discursos que 's pronunciaren en lo acte solemníssim de prestar jurament lo nou Arquebisbe en mans del monarca. Lo resultat immediat de aquexa política s' ha vist desseguida; los polachs del imperi respiran, veyent inaugurada una época de justícia y de reparació; y renaxent en lo pays la confiança augmentará la adhesió á las institucions, y l' Estat que, necessita ser fort y robust, per resistir los avenços del socialisme, tindrà un element menos de perturbació y, per tant, de debilitat.

Y ara, abans de cloure aquest article, farém una observació per casa nostra. A pesar de la opressió en que anys ha viuen los polachs, conservan lo seu esperit de autonomia, gracias principalment á que 'l Clero no ha

renegat de sas tradicions y no ha abandonat la lléngua materna; essent tal la seva fidelitat en aqueix punt, que 'l ja citat arquebisbe mōnsenyor Dinder, de origen alemany, considerant que era una injusticia lo que pretenia 'l príncep de Bismarck, als pochs dias de haver pres possessió del Bisbat, publicá una circular dihent que todas las comunicacions que s' endreçassen á la Secretaría, podían estar escrites indistintament, en alemany ó en polach, ab lo qual venia á dir al Clero y fiels que eran ben lliures de usar la seva lléngua materna.

Catalunya que, gracias á Deu, no te sobre seu la opressió de cap autòcrata, dexa perdre miserablement la seva lléngua, y la dexa perdre precisament allà hont deuria conservar-se com en un arca inviolable. En tots los actes y documents oficials, lo Clero ha de escriure y parlar en castellá, y tal vegada no s' admetria en certas Secretarias de Bisbat un memorial que estigués escrit en la nostra antiga y estimada lléngua. D' un sacerdot sabem que demaná de cert Prelat la concessió de indulgencias per una devota oració catalana, y la sollicitut redactada en catalá encara no ha merescut contestació.

¿Hem de estar los cataláns en pitjor condició que 'ls fills de la desventurada Polònia? No hem de iniciar aquí 'l moviment de restauració, començant per recobrar alló que no tenim cap necessitat de demanar á ningú?

JAUME COLLELL, Pbre.

CARTA REAL ÍNTIMA DEL SIGLE XIV

Traspaperat entre 'ls llibres y documents del Arxiu Notarial de Tarrassa, m' aparegué tot escorcollantlo, no sols pera extreuren tot lo mes notable y digne de publicarse, sinó pera procedir al mateix temps á una classificació, ordenació y separació molt necessaries, tenint en compte que aytals llibres y documents ningú sospitava que existissen, ni sisquera los Notaris Arxivers del Districte, en quins inventaris que feyan al pendre possessió del cárrech, hi figuravan com *aprisias*, llibretas de notas y papers sense importancia, m' aparegué, dich, una còpia de una carta ó lletra endressada per una persona Real, sens dupte, á sa muller. Y dich Real, perquè del context de la carta,

sas comparacions y citas històriques ja s' en desprén; además de que era molt generalisada la costúm de copiar en los llibres de la Cort del batlle los documents emanats del Rey, encar que fossen de caràcter familiar, com també los de qualsevulla altra autoritat.

Aquesta carta que considerám digna de publicarse per lo curiosa y erudita, tot y essent íntima, careix en la còpia trobada, de direcció, de data y firma, essent lo primer cosa poch comuna perque s' acostumava á posar, en la época en que 's degué escriure, al comensament de la carta, com per exemple: *Al amat lo batlle de..... Als feels nostres.....* mes hi mancan la data y firma, en rahó á que segons se veu no s' acabá de transcriure lo document. Axó 'ns ha obligat á cercar quin pogué ésser lo Rey autor de aytal carta; y no duptám en atribuir-la á n' Anfos, IV d' Aragó y III de Catalunya, fill d' en Jaume II lo Just, quin Rey dit lo Benigne regná desde 1327 á 1336, en que morí á Barcelona.

La filla Isabel quina pérdua tant plorá la Reyna, y per la que lo Rey aconsolá ab dita carta á sa esposa, fou un dels set fills que aquest tingué de sa primera muller Na Teresa d' Entença y d' Antillon y que morí essent molt petita.

Lo caràcter bondados del Rey Anfós, per lo que se li digué 'l Benigne, sa religiositat profunda, la conformació que dona la fé sencera y la esperansa en un mon millor, se veuen retratats en exa carta que ofereix també una mostra de una erudició que pot dirse exhuberant en aquella época. Sentím donchs, que sols pogám donarla incomplerta, tal com la trobarem transcrita y recondita en 'l esmentat Arxiu.

Diu axís:

«Molt amable honesta e cara muller, cordial salutació precedent, llas on honestat e paciència no fugen, on donchs amabla muller, com a sabuda mia sia peruengut, no solament per letra vostra, mes encara per ralació de molts, que per la separació que humana natura per ocupació divinal, ha volguda fer de la molt amada filla nostra Isabell, vos fets gran dol en dats tristor ab gran seampament de lagrames, de aquesta cosa se haut sobirá despler, per ques prech com pus carament pux, queus en vullats aconortar e dur fi a vostres fluuials lagrames, no les vullats en vos matexa laxar florir ni granar, sino en breu será vostra vida daspresa é per ventura axi tost é abans la mia, qui ja per grans temps ne hauia aportat en mi matex dolor e engoxa en mon cor, e graciets a Deu, so que ha fet cor al seu juy ni voler nos pot contrastar, e confortats vos muller ab la obbadiencia daquell Sant hom Abram que pus hac conexensa que Deu volia un seu fill que hauia de ses mans, lo volch anciure e fer secrifici a ell, e no vullats que lo nostro voler sia discordant ab aquell de Deu. E membreus de la paciència daquell Sant hom Job, lo qual Deu volch preservar en aço, que mes amaua per conexas si li auria paciència, e sobtosament fo desputat axi dels fills com dels bens de for-

tuna, contat lo de forts cruels plagues e flagelles, faent lo insoportable amigos, amuller e atotes gents. E pensats vos axi matex, amabla muller, en la mor que Däum hauia a Jonata, del qual se lig en lo primer libre dels Reys que la amor que li portaua sobrepujaue a tota altre amor. E com ha hoyda sua fos peruenguda la innominosa mort del dit Jonata, destruí, squinsá ses vestidures, e feu dol inextimable ab sobre puyament de profundes lagrames, e dix cridant, O amich per mi molt amat, ara es saperat la tua amor e mia, pero pus á Deu plau axi sia fet e dona repos axi matex. E ve-yats encara, amabla muller, que dix Boeci, que plos ni lagrames als morts, ni aytan poch als vius aprofitan, ni a les animes algun servey reporten. E bages lo cor, amable muller, quedeus, pus tost apparella e pren a sa part les persones que ama, que les altres cor adat cap de nostro linatge humanal no la volgut Deu lexar en lo mon. Nohé, cap e restaurador de la archa, aytan poch ni Abram, cap de obadiencia, ne Isach, cap de fe, ne Jacob, cap de luyta, engelical, ne Moyses, cap dels jueus, ne Aron, cap fort en justicia, ne Salamo, cap dels sauis, ne Esetxichs cap de la interpretació del somni, ne aytanpoch sa lexe Isach, cap del comta dels profetes, ne Deuiu, Sant Rey, cap de la cadira Reyat. E auertits encara, amabla muller, que aytan poch se volch lexar Tiberi, amperador, cap del tresor del mon, ne Sazar Emperador cap del tribut, ne Alaxandre, cap deles batalles, ne Nebugadenasor, cap de superbia, ne Baltazar, cap de malicia, ne Faraho, cap de luxuria carnal, ne Diocesí, cap de persecucio, ne Maximí, cap de destrucció, ne Africha cap de abusió ne Paschasius cap de maladiccio. E deyts, amabla muller, perque Deu no lexa viura Daniell, qui tots temps lo fui, ne Abdaraho, qui tania celici, ne Baltaloch, qui son ostal tania per los camps e sabolia los morts, ne Cabastan, qui acollia los palagrins, ne lo Rey Mariel, qui valent, metent sa gent nava. E deits me, amabla muller, vos qui axius hayrats de una filla nostra axi de sotil linatge, e on es la Ragina Sabba, qui sa resa de gran ricositat, ne la Ragina Valenta Judich, qui feren duds es egrans sompnis, ne la Ragina Ster, qui feu panitencia e spretats poriau ma vos amabla muller, dic que es de tots aquests, certs dic porets, que los qui visqueren be e moriren be, aquells han vida eternal e los altres dampnats perpetualment. Confortarvos podets donchs amabla muller, que la vida de la nostra cara filla Isabel e de tots los altres fills e fillas nostres, es stada tal, que son morts en stament de ignocencia, e per consaguent son saluats e ab Deu e son acullits en los delits e repos de paradís e encara, que segons conclusio de Sancta Theologia, incessantment pregant Deu per la salut e saluacio de lur para é mara, e donchs cara e amabla muller, pos e tanch portell vostra honesta persona a ses lagrames, e hayats merce de vos matexa e de mi, car Siscero famos philosoph, diu que souineyades lagrames, tiran la persona a ira. E ira, segons diu Senecha, fa anar la persona sens ley no entenent justicia ne connsiderat raho, e

la persona que ha sens ley, segons diu Senecha, en lo libre de quatre virtuts, es luna de tot acta virtuosos. E axi muller, placiens no vullats consentir que en vos Regina tant stimabla fama, ço es que per montiplicar plor, puguessets tancà en ira e fossets luyade de tot acta virtuos. Retornats muller a vos matexa, e confortats vos ab aquell Sanct Rey profeta qui fo fet orfa del seu fill molt amat. E alegrat vos e entenets tots temps a les obres de aquell famos virtuos caualler Judas Macabeu, lo qual axi com á fort de sauiesa, vaent que efusió de lagrames als deffunts no aprofitauen, giras solament a aço que podia profitar a ells e remediar suplicis on se lig dell, que com agues celebrat son sobberan consell, tramés XII. M. draemes dargent en Yerhusalem, que fossen oferts en lo templa, per los pecats dels morts. E dix fama es la pensa, e sa es als deffunts...»

J. SOLER Y PALET

NOTA ARTÍSTICA

La exposició setmanal de casa 'n Parés la han fet gran número de sócis del Círcol Artístich que hi han enviat obras pera subastar, al objecte de cedir lo cinquanta per cent del preu de venda y pagar los deutes que contragué la citada societat de resultas del ball de disfressas que l' any passat doná en la Sala de la Llotja. No hi hem vist cap obra extraordinaria, pero de notables hi senyalaríam los quadros d' en Mas y Fontdevila, d' en Casas, una escultura d' en Llimona (Joseph) y algunas altres que, á ser franchs, encara extranyám que hi sigan. Los pobres artistas no 'n tinguéren prou de l' esforços particular que féren, ni de las probas de talent, ingeni y activitat que donáren, ni de anar butxaca amunt pera contribuir personalmente al éxit de aquella festa. Ha sigut precis afegir més sobre 'l perdut, puix lo públich los ajudá de ben poca cosa. Aquesta lliassó fará, desgraciadament, pero ab rahó, que may mes s' emboliquin y que lo públich de Barcelona, que gasta ímfulas de bon gust, continúi disfrutant de las muxigangas y payassadas del Carnestoltas jaxó si no li haurá costat un quarto!

Anavam á plegar, pero recordám que lo jove escultor don Eusebi Arnáu ha exposat lo modelo de la medalla commemorativa del quart Centenari del descobriment d' América, que enviá al concurs obert per la Real Academia de Bellas Arts de Sant Fernando, y elogiá unanimament la prempsa de Madrid.

La veritat es que s' ho mereix. La composició es de lo mes ben estudiat y rich, no enfarfegat, que hem vist en aquesta mena de treballs. A una cara de busto de Colon, molt caracterisat, centrat y al vol quatre epissodis, dels principals, referents al descobriment, de agrupació ben entesa; y á l' altre cara, una alegoria de Espanya; sentida y dibuxada ab gran elegancia. La interpretació de tot axó es tan pulcra com fácil y encertada, de modo que 'l nom de l' Arnáu en aquesta

especialitat y per aquest motiu deu posarse mes alt que quan obtingué lo premi de la medalla pera la Exposició Universal de Barcelona, puix ab tot y estar inspirada en los bons modelos italians resulta mes original de concepció y de uns efectes molt mes difícil per lo mes importants y complicats.

J. C. R.

LA GATA, 'L GAT Y 'LS GATONS

Hi havia á Avinyó una senyora vella, aficionada als bons bocins, una xafardera de cinquanta anys ben fets, lletja com un pecat, seca com un bruch, reganyosa com una roda de sinia, lleminera com una gata, y dolenta com la calamarsa; tenia una renda de mil escuts, una llengua de serp, ulleras verdas, y quatre gatassos, sense contar las duas gatas que l' una estava leri-leri, quan l' altra gatonava.

Cada any mudava de criada tants colps com mesos hi ha, ¡la mala pessa! Sovint ne despatxava duas cada mes. Y la gata, 'ls gats y 'ls gatons n' eran sempre la causa: sempre las criadas tenian culpa y 'ls gats tenian sempre rahó. Los gats may eran prou ben servits. Los gats tot ho rampinyavan, y ¡cuydado que toquesen als gats!

Y donchs, ¿de que vé que la axerida Isabel está al servey d' aquell dimontri de dona fá més de divuyt mesos, que de cert, es un gran miracle de Deu?

Veusho aquí: quan al llogarshi, vegé la Isabel que gata, gats y gatons eran més amos en aquella casa que la mestressa:—Es precis desfersen, digué; cal que Deu m' ajude á ferlos negar dins del Rosa.

Certament, era cosa molt difícil; mes, encara que semble impossible, arribá á lograrlo.

Era per llá al Advent. Cada matí, mentres que la vella era á missa, assentada á la seva cadira y fent petar bacaynas ab los rosaris á la ma, la Isabel, quan la gata, 'ls gats y 'ls gatons enrondevan lo fogó, agafava un nirvi de bou, feya lo sant signe de la creu, y dihent: *En nom del Pare, del Fill...* flis! y flas! fuetejava á las bestias.

Cada dematí feya la matexa operació.

Los gats, encara no sentian *En nom del Pare...* se deyan á la seva manera:—Ja cauen las flingantadas. Y fugían endemoniats.

Quan los gats hagueren ben après de ballar axis sense flauta y sense tamborí:

—Mestressa, digué la Isabel á la senyora, arregléume 'l compte.

—¿Y donchs, que 't passa, Isabel?

—¡Oh! ¡si ho sabíau!... ¡Fá tremolar!... ¡Vull anar-men!

—¿Per qué te 'n vols anar?... ¿Y axó, que no guanyas prou?

—¡Es que vostres gats no son gats, senyora!

—¿Qué dius?...

—Vostres gats son dimonis que s'han fet gats.

—¿Cóm?

—No 'ls hi faltan sinó las banyas, vos dich, y de segur que no tardarán á sortilshi; las he vistas puntejar al front del gatás negre.

—Pero, ¿que t'has tornat boja?

—Figuréuvs, mestressa, que quan me senyo y prego á Deu, com es obligació de tot bon cristià, 'ls vostres dimonis se surten de cassola, enrabiats com Llucifers que son. ¡Ay Deu meu! ¡Gran Sant Miquell! ¡Sants del Paradís! ¿qué succehiria si 'ls hi tiravan aygua beneyta?... Res, res, ¡arregleume 'l comptel!

—¡Misericordia, Senyor!... ¡Donchs, axó es veritat!

—Com sou vos una bona y santa senyora. Teníu, ara ho veuréu.

La Isabel se senyá: *En nom del Pare...* Los gats, sentinths, varen veure venir lo nirvi de bou, é hi hagué en aquella casa, vos ho asseguro, un samaniat del diastrel!

—¡Jesús, María, Joseph! xisclá la vella, ¡estám tots perduts!... ¡No 'm dexis pas, Isabell!... ¡Perdonéume, Deu meu!... ¡Ves á negarlos! que no 'ls veja may mes á casa...

Y's desmayá.

Y la Isabel, l'endemá, aná á tirar al riu la gata, 'ls gats y 'ls gatons.

(De *Lis Oubreto*, en prosa, de ROUMANILLE)

LA REAPARICIÓ DE LA REVISTA CATALANA

Suspesa llarch temps per malaltia de son fundador y director, la *Revista Catalana*, ha tornat á sortir, essent lo número que tenim á la vista (quadern VII) digna continuació de la série primera. No necessitám recomenar á nostres lectors la importancia de aquesta Revista per lo moviment literari de Catalunya, nos bastará copiar la *Advertencia* que hi posa lo Rnt. don Jaume Collell y la nota de col·laboradors:

ADVERTENCIA

Puix que á Déu li ha plagut, torném á la tasca. Durant exa llarga temporada de patir, no era certament la menor de les nostres angusties la que 'ns causava la suspensió indefinida de la REVISTA CATALANA. Perque açò no sols significava la falta de cupliment del compromís contret ab nostres subscriptors, sinó també l'aturament sopat de l'arrencada que havia prés la nostra publicació, obtenint desde 'l primer día lo favor del públich més triat, tant á dins com á fora de casa.

Prou desitjavam, y abans de caure rendits pe 'l mal ho procurárem, que algun bon companyó se encarregás de tirar avant la començada empresa; però, com per desgracia, la majoria dels lletrats catalans y dels que mostran afició á les coses de la terra, tenen obligacions més perentories á que atendre, nos fou del

tot impossible trobar qui, volentho fer, pogués dedicar algunes estones á la feyna de compilar lo recull mensual de la REVISTA.

Llarch ha sigut, ben á pesar nostre, 'l paréntesis; però may es tart quan Deu ajuda, y al trobarnos ab les forces en par recobrades, hem pensat desseguida en emprendre novament la publicació, sentint en lo nostre cor lo mateix dalit y les matexes esperances, y trobant los matexos companyons, y algun vingut de fresch, al entorn nostre, disposats á prestar lo seu concurs pera que sia la REVISTA CATALANA lo que tres anys fa havíam pensat, y s'anava realisant baix los millors auspícis.

Los sis quaderns de la primera anyada nos estalvián de repetir aquí ni un mot del nostre programa; y sols nos caldrá notificar á nostres subscriptors que, pera assegurar millor la durada de la publicació, y pera que no recaygue tot lo seu pes sobre una sola espalla, hem pogut formar un cos de Redacció que li darà nova y vigorosa vitalitat, fomentant los estudis seris y mantenint lo esplendor de la literatura catalana.

Lo favor conquistat desde un principi, pensám trobarlo sencer á la reaparició de la REVISTA que te son lloch ben marcat en l'estadi de la premsa catalana. Sempre havíam cregut útil y convenient una publicació catalana de la índole de aquesta; avuy día la creyém altament necessaria, perque la restauració del esperit regionalista, promoguda principalment per lo renaxement literari, ha de tenir, per templarse degudament, sempre encesa y abrandada la forn del estudi y del cultiu conscienciós de les belles lletres, que tot nodrint la pensa, impulsan la voluntat á determinacions generoses.

Dit axó per vía de salutació á nostres lectors, y de fraternal encaxada als camarades, podríam ja posar punt á la *Advertencia*; però creyém molt convenient la indicació que segueix.

Per la importantíssima secció del Folletí tenim preparades una série d'obres enterament inèdites dels bons temps de la nostra llengua, començant en est nombre á donar lo *Tresor de pobres*, y anirán seguint altres tractats axí doctrinals com de amena literatura, donant sempre en lo possible la preferència als manuscrits de materia històrica. Sobre aquest punt, nos permetrém demanar á nostres lectors que procuren arreplegar tota nota, per més insignificant que 'ls sembla, relativa á qualsevol punt d'història, sia general, sia local.

De vegades succeheix que en llibretes de comptes, en notes y apuntacions familiars, y fins en arrugades cubertes de llibres s'hi troban curiosos datos històrichs ó de costúms d'una encontrada. Exes engrunes son precioses, y cal aprofitarles totes. Per açò esperám que se 'ns comunicarà tota troballa, y agraïrém qualsevol indicació que se 'ns vulla fer sobre 'l particular.

Los estudis històrics han de constituir, á parer nostre, la segona etapa de la restauració iniciada per les expansions líriques dels Jochs Florals, y sens que aquestes se hagen de declarar caducades, com alguns sembla que pretenen, farà molt bé la generació que puja de encaminar sos passos per los viarany de la historia pátria, puix que per saber millor cap ahont devém anar en lo camí de les nostres reivindicacions, convé saber y entendre d'ahont venim y lo que fórem.

L' utopisme de molts catalanistes prové principalment de no conèixer prou la Historia de Catalunya, y encara que sia trist y vergonyós haverho de dir, pot assegurar-se que de tots los pobles europeus que 's troban en condicions parecsudes, y lluytan ó per la autonomia complerta ó per una descentralisació racional y justa, lo poble catalá es lo qui menys conciencia té del passat y lo qui més inconcientment se dexa guiar per agitadors de tota casta.

Pe axó, repetím, en exa REVISTA nos proposám dar una marcadíssima preferència á les obres, axí d' autors antichs, com d' escriptors moderns, que tracten de materia historial, puix que la Historia per tothom, però molt particularment per un poble que pretén refer sa propia personalitat, ha de ésser no sols veñendo arxiu de recorts, sinó també escola de lliçons pràctiques y poderós estimul de accions dignes de llohança.

JAUME COLLELL, pbre.

Encara que no van tots compresos en la següent llista los col·laboradors de la REVISTA CATALANA, tenim una especial satisfacció en oferir y anunciar los següents treballs que entrarán desseguida en torn de publicació:

- ALIÓ (Francesch), *La Música popular catalana*.
 ARQUER (Arcadi de), *Ramón Lull*.
 BALARI y JOVANY (Joseph), *Estudis gramaticals y filològics*.
 BOFARULL (Manuel), *Troballes d' arxiu*.
 BULBENA (Antoni), *Datos per la historia del grabat á Catalunya*.
 CARRERAS y CANDI (Francesch), *La Rambla de Barcelona*, monografia històrica descriptiva.
 COLLELL (Jaume pbre.), *La Oratoria sagrada á Catalunya*.
 DURÁN y BAS (Manuel), *Estudi sobre 'l llibre de les costums de Tortosa*.
 FITA (P. Fidel), *Mots catalans de etimologia aràbiga*.
 FORTEZA (Tomás), *Assaigs d' ortografia catalana*.
 GISPERT y DE FERRATER (Joaquim de) *Estudi arqueològic sobre les imatges del Crucifix, vulgarment anomenades á Catalunya Magestats*.
 MIQUEL y BADIA (Francesch), *L' Art de la vidrieria á Catalunya*.
 PARASSOLS y PI (Rnt. Pau), *Estudi dels Goigs Catalans*.
 PICÓ y CAMPAMAR (Ramon), *Garraf* (poema).

PUIG y CADAFALECH (Joseph), BRUGUÉS (Cassimir), *Sant Pau del Camp*, monografia històrica.

RUBIÓ y LLUCH (Antoni), *Estudis de crítica literaria*.

SAGARRA (Ferrán de), *Sigil·lografia catalana*.

SEGURA (Joan, pbre.), *Etimologies*.

SOLER (Leonci), *En Rocha Guinarda*, comentari històric al capítol LX de la segona part del *D. Quijote*.

THOS y CODINA (Terenci), *Regionalisme Literari*.

TORRAS y BAGES (Joseph, pbre.), *La Tradició catalana*.

VALENTÍ y VIVÓ (Ignasi), *Jaume I, antropòlech y legislador*.

VERDAGUER (Jacinto pbre.), *Fulls de carteres de viatge*.

MOVIMENT REGIONALISTA

Diumenge 's celebrá á Reus la anunciada festa inaugural de la «Associació Catalanista,» corresponent per lo seu éxit á la importancia de dita Associació.

S' hi llegí un notable discurs del respectable President de la mateixa, D. Bernat Torroja, que ha insertat nostre company *Lo Somatent*. Lo Secretari de la Junta directiva, D. Víctor Fargas, doná lectura de la memòria reglamentaria, y 'ls Srs. D. Faustí Planás, D. Ramon Pons, D. Joseph Salvat y 'l Sr. Oller, llegiren treballs literaris, propis alguns y altres enviats expressament per la festa.

De Barcelona hi assistí una comissió de la «Associació de Propaganda Catalanista,» composta del senyors Sunyol, Farnés y Moragas. Los Srs. Sunyol y Farnés usaren, en la festa, de la paraula, en forma que elogia *Lo Sonatent*. També 's llegí una carta de nostre company Verdaguer, la que ha insertat lo repetit colega.

En lo programa de festes de la Exposició Universal que ha de celebrarse próximament á Chicago, figura una ópera dita «Cristophoro Colombo,» lletra d' un periodista, resident á la Habana y música del Dr. don Francisco Vidal, catalá com son nom indica, y catedràtic de la facultat de ciències en la Universitat antillana. Ab motiu de trobarse en la Habana un delegat de la Exposició citada, fou donada una audició de dita ópera, de caràcter privat, trayentne aquell delegat una magnífica impressió y exintne molt entusiasmats los periodistas que pogueren assistirhi.

Ahir vespre doná una conferencia en l' Ateneo Barcelonés l' escriptor senyor Fernández Lujan sobre aquest tema «Núñez de Arce y Guimerá en la lírica española».

Ha produhit á la Habana molt mal efecte la disposició centralisadora del ministre d' Ultramar, suprimint l' exercici del grau de Doctor en aquella Universitat. Que aquesta disposició no ha tingut altre móvil que 'l funest esperit centralista dels governs espanyols

clarament ho demostra la confessió arrancada al mateix citat ministre de que obehia aquella á *rahóns polítiques*.

Lo nombre de nostre bon company *L' Oloti* arribat darrerament, havíngut jarefet dels perjudicis del cambi d' impremta, y millorat ab un dibuix de portada hermós y escayent, trassat pel llapis del jove y molt distingit escultor oloti, y ferm catalanista, don Joseph Berga.

En lo nombre de la setmana passada parlarem dels augmentos que anava á fer lo valent «Centre Catalá» descuydantnos de dir que parlayam del de Sabadell. En confirmació d' aquella noticia, nos cal avuy manifestar que en la reunió general de socis celebrada 'l passat diumenge foren aprobatos lo cambi de local y 'ls planos de reforma del mateix. Las obras comensaràn tot seguit y ab activitat, puix la Junta de dit Centre tracta de celebrarne la solemne inauguració á primers del vinent Maig.

Nostre amich D. Isidro Torrens, de Manresa, ha publicat, magníficament impresa sa producció dramática *La grossa de Nadal*, apropiada per representarse en societats particulars que busquen divertir-se sense ofendre á Deu.

Hem rebut ab satisfacció 'l primer nombre d' un setmanari titolat «Tamaris», que 's publicarà en la població francesa d' aquest nom, sots la direcció de nostre distingit amich Paul Coffinières. Basta citar lo nom d' aquest actiu y entussiasa propagador de nostras idees en lo mitxdia de Fransa, per sapiguer quina es la bandera del nou company, á qui desitjám moltras prosperitats.

Arribat lo termini del temps de la cassa, lo «Sindicat de la Associació de Aficionados á la Cassa y Pesca de Catalunya», publicá una alocució per fer axó present y recomanar la observancia de la Veda. Dita alocució está escrita en nostra llengua catalana.

Diumenge se celebrá á Manresa la tradicional festa del aniversari de la aparició de «La Miraculosa Llum» en dita ciutat.

L' anunci de dita festa 's feu, com de costúm, en luxosas y artísticas esquelas, y redactat en nostra estimada llengua catalana.

Encarregat de portar lo pendó principal en la processó (que pe 'l mal temps no pogué celebrarse) don Joseph Bosch Carreras, feu repartir unas esquelas de convit, redactadas en llengua catalana, elegants y hermosas com exidas de la litografia del estimat company de causa de aquella ciutat D. Ramon Carreras.

En la festa celebrada al mati á la Seu, pronunciá lo Dr. D. Antoni Torras, prebere, advocat y manresá,

un sermó que devia ser de mérit, però, fet en castellá, resultá una nota discordant, desagradable á mols dels oyents. ¿Fins á quan los clergues de Catalunya seguirán exa conducta antipatriótica y, segons parer de graves doctors, poch religiosa?

Un d' aquests días ha estat á Berga lo distingit catalanista d' aquesta ciutat D. Francisco Salvat, ab lo fi de preparar lo terreno per una excursió de propaganda que 's projecta ferhi próximament. Tenim entés que 'l Sr. Salvat no ha perdut á Berga 'l temps que dedicá á sos patriótics intents.

LA SIRENA

Drama d' aparato en cinch actes y en prosa, original de D. Joseph Pin y Soler, estrenat en lo Teatre Catalá de Novetats.

L' ARGUMENT.—Som á l' any trenta. *Port Nou* figura un poblet de la costa catalana. En la seva platja está á punt de arriar anclas y amollar velas un pailebot negrero, *La Sirena*. La escena, al axecarse 'l teló, estí molt animada; puix tot son preparatius de marxa y acudexen las familias dels tripulants á despedirse d' ells. També han vingut, de Barcelona, al mateix objecte D. Luisito, xicot que ha baxat d' América per liquidar la casa armadora, á causa de la mort de son pare, y lo Sr. Joanet, gerent de la matexa. Lo capitá de *La Sirena* es un tal Pau Sendra (a) lo *Grabat*, home valent, sense gayre cor, ordinariot, mariner de mena per temperament y per herencia, es á dir un tipo, l' únich de la obra, viudo, ab una filla que dexe al cuydado de son pare, un vellet cego que també ha navegat forsa. Lo *Grabat* ha tingut relacions ilícitas ab la *Pitera*, dona del poble, de lo més baix que hem vist, ara viuda, que també te una filla.

Lo secret de la mort del marit de la *Pitera* no mes lo conexen los dos amants. Lo *Grabat* atrapat per ell se li abrahoná, aufegantlo ab sas propias mans, la *Pitera* llavors cregué casarshi y 'l *Grabat* l' aná oblidant, fins que arriba á despreciarla, en lo primer acte, iniciantse 'l drama, la venjansa de la adúltera vers l' àmant oblidadís. Poch triga la *Pitera* á trobar lo fil del seu plan, las matexas circunstancias li posan la troca á las mans. Lo *Grabat* navega ab *La Sirena* fa ja días, y ella coneix l' amor que D. Luisito sent per sa filla; atiém lo foch. En efecte, D. Luisito no troba medi, á pesar de sos repetits viatges á *Port Nou*, de satisfacer sa passió. La indiferencia de la noya y los cuydados y vigilancia del avi ceguet ho fan impossible. La *Pitera* li promet portarli á sa casa y ho cupleix. Fent colla ab altre gent del poble y ab la escusa de saber novas del barco, que 's creu perdut, y de tocar algún quarto, baxan á Barcelona al escriptori de D. Luisito. Mentres enteran al avi de las pocas noticias que hi ha de *La Sirena*, D. Luisito s' aprofita per declarar-se á la noya, s' exaltan sos sentits y l' abraça: la noya resisteix y crida; l' avi corre esma perdut á auxiliarla y embesteix de cap lo cantell de la caxa de ferro, cayent ferit de mort. La noya al veure lo pobre vellet estirat á terra, se desmaya; D. Luisito mana al servey que

la retirin á sas habitacions, y queda la *Pitera* vetllant lo ferit y contant las monedas que ha rebut á cambi de servey tant asquerós. Axó constitueix lo final del segon acte y á no desvirtuarlo, la acció cínica y repugnant de la *Pitera* dexaria boca badat al públich, per lo rápit y per l'efecte dramátich noú é intens que 'n resulta. Després se sab que 'l vell ha mort y D. Luisito s'endugué la noya, feta una gran senyora, á córrer mon.

Mentrestant *La Sirena* ha passat també la seva, puix ha estat á punt d' ésser apressada per un vapor inglés y sortí que al segon confit que li enviá lo *Grabat*, ab los canons de á bordo, li esgavellá una roda, que sino, se 'n feyan set pedras. Al fi desembarcan la negra en un Bohio, prop de Cárdenas, ahont reben cartas de *Port Nou*. Lo capitá estranya no rébren de sa filla, y una del rector, que li diu que 'l vell, son pare, ha tingut una mala cayguda y que sa filla ha passat una temporada á fora, á casa D. Luisito, lo posan alerta y li fan sospitar una desgracia: sospita que fa crexer una carta de la mare de D. Luisito que li recomana molt lo seu fill. ¿Per qué? Y sospita que 's torna certesa al arrencar al germá de la *Pitera*, cuyner del barco, y llegir, altra carta d'aquella donota en la que li fa á saber la terrible venjansa que s'ha pres del *Grabat*, en la criatura de sa filla. Conéxer sa deshonra, lo *Grabat*; abandonar *La Sirena*, escapar á Cárdenas, y embarcarse cap á Europa, es un dit y fet.

Torném á ser á casa. La noya abandonada per D. Luisito acompanya al cementiri, un albat, fruyt de sa deshonra, y espera resignada la arribada de son pare perque li fassa justicia. La *Pitera* també ha perdut sa filla; ahir la enterraren, y mitj folla no abandona un instant lo fossar. Lo Sr. Rector surt á rébre lo *Grabat* per calmarlo y aconsellarli que perdoni; arriban, atés son caràcter, li costa cedir; vol esbravarse, necessita venjar-se ab D. Luisito, quant aquest se presenta, més per cobardia que per cumplir un deber, á oferir la ma á la noya. Lo rector creu haber vensut, tot está á punt per casarlos; mes llavoras la noya indignada rebutja al home que la trahí, abandonantla y no volent conéxer, ni assistir sisquera á la agonia del fruyt de sa brutal passió. Lo *Grabat* obra 'ls brassos á sa filla: «ara si que 't perdono, ets ben be filla meva» exclama y girantse d' una revolada á D. Luisito, li pren lo coll entre sos dits, que, ab més forsa que unas estenallas, l'escanyan. Mentres lo rector vá pels sants olis, lo pare abraça á sa filla y córrén á tirarse al mar, sepulcre de sa deshonra.

LA OBRA DRAMÁTICA.—Axó es, englobat, lo que 's veu ó s'explica al espectador en la darrera producció del Sr. Pin, y 'l lector, ab tot y descobrirhi inverossimilituts de monta y convencions, compendrà, si 's fixa, que no 's tracta d' un drama romántich d'efectes esborronants, ni de una obra lleugera sense such ni bruch, com son generalment las que tentan las empreses á ferhi gasto, sino d' un drama realista poch decent, de situacions atrevidas y excesivament crú en son desenrotllo, pero humá y possible. Si l'autor hagués evitat alguna situació, velat certs detalls repulsius y prescindit d' un parell de epissodis que entretenen la acció sense motiu y no afectan pera res l'argu-

ment, (consti que no aludím als actes ters y quart, completament deslligats y suprimibles, com diuen fa constar l'autor en la obra impresa) seria una obra digna de majors elogis, puix ha vingut á trencar motllos rancis, exagerats y cursis y fins tontos, extraordinariament aplaudits.

Prescindint d'aquest, altre valor te la obra y es la pintura de alguns quadros de conjunt que, ab tot y alguna pinzellada falsa ó desentonada, son realment molt estudiats, observats directament del natural. La benedicció del barco en lo primer acte es un quadro senzill y pintoresch que s'imposá fins que las irreverencias de gesto y de paraula del sagristá tragueren la ilusió al públich. Lo del escriptori del acte segon es calcat, fotografiat d' una casa de comers y dol que no tinga interés. Lo de *La Sirena* á alta mar (tot l'acte ters) es lo més complert y sostingut; ben perfilat, vigorós y colorit ab un llenguatge sobri, sech y tan gráfich, que no pot menos de posar en ansietat al espectador, y de impresionarlo. Lo mateix passa ab los del comens dels actes quart y quint, de molt diferente forma, que impresionan en altre sentit.

Més lo demostrar, com ha fet lo Sr. Pin ab aquesta obra, que es un pintor realista á *outrance* y que sab presentar ab gran justesa alguns quadros plástichs, animats per la paraula, ¿es prou pera sostenir una obra dramática? Mes; y l'haverhi además alguna escena com las del primer y quint actes entre 'l *Grabat* y la *Pitera*, traçadas de ma mestre, y un final d'efecte com lo del segon y un altre de discret, sentit y verossímil com en lo quart?

Lo públich que assistí á l'estreno no 'n tingué prou. Buscava interés en la acció y no l'hi trobava; volia sentiment en los personatjes y no 'n tenian; tenia ganas de simpatisar ab algú, sense lograrho; cercava una ánima noble, creyent que obrés ab conciencia y ab un fástich li treyan del devant; entreveya algún caràcter y 'l perdía tot seguit; parava orella al diálech y com era tan senzill, tan parlat, no trobantihi cos, ni cap relléu, se distreya. Per axó principalment lo públich no pogué entussiasmarse ab *La Sirena*, obra que pot dirse es una narració accionada d' uns fets dramátichs, renyits ab la moral y potser també ab la estética, dictada més ab lo cap que ab lo cor, y obra que, per donar lloch á l'aparato, ha construit lo Sr. Pin, com hem vist, ab tants materials y de tan ingrats, que no es estrany li haja resultat una barreja sense unitat, bellesa, forsa, ni coesió dramática.

Al Sr. Pin, y acabém, li ha passat lo que passa tan sovint á las bonas cuyneras quan tenen un convit de compromís. Han disposat d'elements, han tingut cuydado, tenen práctica y experiencia, y per fas ó per nefas, per salat ó per desaborit, la senyora ('l públich) 'ls diu, ab més ó menos rahó, que han esguerrat lo dinar.

LA «MISE EN SCENE» Y LA REPRESENTACIÓ.—Vejám ara, á corre-cuyta, com y qui 'ns ha servit aquest dinar. La vaxella y lo servey, decorat y trajos, son cosa bona y obtingueren éxit. Lo cap *padre* de nostres pintors escenógrafos, lo Sr. Soler y Roviroa, s'ha lluhit en tot, menos en lo teló de foro del segon acte, que no sembla d'ell. Las decoracions del primer y quart acte

están be, especialment per lo ricas y justas de detalls, y las dels ters y quint son de lo millor, més cuydat, més armónich y més veritat que hem vist en lo teatre. Dibuxar cosas de capritxo y pintarlas á impuls de la fantasia, costa poch; pero dibuxar lo natural, compón-drel, animarlo y ferlo sentir al públich ha de costar molt. ¿Veritat Sr. Soler? Lo que es per trobar l'efecte de *La Sirena* navegant, y la impressió justa y sentida de la decoració final, d'aquella iglesieta románica, d'aquell fossar, d'aquella font, d'aquell camí que baxa al mar, d'aquell fondo, d'aquell cel, d'aquell espay, de tantas parts formar un tot, un conjunt equilibrat, rodó, entonat y tan complert, ja haurá passat la seva. Lo públich per axó ja li ha premiat tan bell esfors, puix cap vespre s'ha cansat d'aplaudirlo.

També ha participat d'aquets aplausos D. Lluís Labarta, autor dels figurins dels trajos, que vestexen los personatges, per lo molt apropiats, varis y ajustats á la época y païssos ahont se desenrotlla la acció. Qualitats que 's'descubrexen lo mateix en los de las figuras principals, que en los de las secundarias.

Los actors reberen igualment fórts aplausos per la manera acabada com representaren la obra. Ben possehits de sos papers, interpretaren los tipos sense vacilacions, sigueren be y accionaren ab tota naturalitat. Axó y lo moviment y agrupació espontánea dels actors y comparsas, en las escenas més complicadas y de més efecte, demostrá que havia dirigit los assaigs y repeticions, y ab molt carinyo, una ma entesa y experimentada, com ho es sens dubte la del director de la companyia D. Anton Tutáu. De moltes obras recordém que ha mogut be la gent y n'ha tret efectes plástichs, brillants, pero de molt pocas que 'ls quadros de conjunt hajan resultat d'apariencia tan senzilla y tan vius com en *La Sirena*. Juntí donchs, lo Sr. Tutáu, nostra enhorabona á las que ja te rebudas.

LA EMPRESA.—No ha pogut ser més espléndida. Cap obra de la índole de la d'en Pin, en la que no hi passen cosas estupendas, ni hi ha màgicas y tramoyas, ni hi surten saltimbanquis, ni baylarinas, s'havia presentat ab tanta propietat, decorat exprofés fet á tot gasto, trajos *ad hoc* y gran luxu de detalls y accessoris; axís es que tenint en compte l'esfors que ha fet la Empresa y l'exemple que ha donat l'aplaudim sense reserves. Una cosa devém censurarli y és l'excés d'anuncis y bombos que ha fet. Estám segurs que han tornat contra d'ella matexa. Tants mesos de preparatius y de treballs en los tallers de la casa y de fora, y tal dojo de gazetillas creá en lo públich una atmósfera plena de ilusions, fantasias y castells en l'ayre, que 's'torná poch menós que gla cial, al veure que no passava gran cosa de lo que ell s'havia esmaginat. Crega la Empresa que si *La Sirena* s'hagués anunciat llisa y clarament com altres obras, lo públich hauria quedat més sorprés, la novetat de la obra hauria impresionat y l'èxit hauria estat més franch y més ruidós desde la primera nit. Comentaris y discussions n'hi hauria hagut sempre, la obra s'els porta; pero no vulga may lo Sr. Pin que lo públich y la critica callin devant de una obra seva... fora senyal de que no 'ls hauria entrat fret ni calent, de que no tindria cap mérit; puix may s'aprecian los defectes de una obra

artística si no tenen al costat mérits que 'ls fassan ressortir.

M. T. y A.

CORREU NACIONAL

Encara una altra setmana llastimosament malgastada per la política madrilenya parlant del célebre perfecte d'En Romero Robledo. La actitud dels passius y de son defensor en lo Congrès general Ochando lográ imposar al mateix Cánovas, qui pronunciá 'l dia 45 un discurs que ha sigut lo tema de las conversas d'aquesta setmana.

Lo qüest del govern pronunciá la frase esencialment moresca de *¡que le hemos de hacer!* y pera calmar als militars passius que amenassaven al país ab sa activitat, digué que havían de respectarse 'ls fets consumats, fins aquells qual lligitimitat es mes que dubtosa, perquè al cap y al últim l'exércit «es la representació mes alta y mes noble de la nació.»

Aquest discurs, naturalment, posava á n'En Romero Robledo en la alternativa d'abandonar lo ministeri ó bé d'abandonar lo seu projecte: la victòria del general Ochando era la derrota, la cayguda del ministre d'Ultramar cayguda material si dexava la cartera, cayguda moral si retirava 'l projecte.

Contan que 'ls amichs d'En Romero Robledo li aconsellaren que tranzigís, perquè sa dimissió perjudicava als que están colocats y als que pensan estarho, y la conciliació entre 'l ministre d'Ultramar y 'l general Ochando pogué donarse com á cosa feta, perquè es fama que 'n Romero Robledo es amich dels seus amichs. En Pidal exercí d'home bó, y si trobá la fórmula, que es com si diguessen la pedra filosofal.

Després lo ministre d'Ultramar inventá una frase felís y tot quedá convertit en una bassa d'oli. La frase mereix passar á la Historia. «No he tranzigit ab lo general Ochando, sino ab mi mateix.»

Lo esencial pels que 's diuen amichs de En Romero, es que aquest se quede en lo ministeri. D'aquesta manera podem exclamar com Francisco I. «Tot s'ha perdut fora l'honor» ab la matexa rahó ab que aquell rey ho deya.

Pero gen que ha consistit la tranzacció? No se sab; se calcula, se murmura, se comenta, pero ningú n'ha sab res de cert.

Los uns diuen que pera salvar la situació d'En Romero com á ministre d'Ultramar y la honra de las classes passivas, s'establirà que aquestas sian pagadas per l'Erari peninsular, dobles y fortas com si las pagués l'Erari d'Ultramar, axís á Ultramar resultarán efectivas las Economías, y tothom estará content. Tothom, menos lo país, qui dirá alló del adagi popular: *treureho del cor y posarho á la pena, tot es antena.*

D'altres diuen que la tranzacció consisteix en consignar en la llei ó projecte de llei, que cobrarán do-

ble sou com á passius d' Ultramar tots los que hajan servit *algún temps* á Ultramar; y no sols se respectaran los drets adquirits, no sols se tirarà un vel sobre las ilegalitats, sino que tots los que tenen avuy la perspectiva d' aquests drets abusius, á son temps se 'ls hi concediran també.

Axó es la discussió del *duro* contra l' *escut*, perque, com es sapigut los sous á Ultramar son de *duro por escudo*, vint rals per cada deu. Y adbuch en axó 'ls militars espanyols demostren sa proverbial valentia; volen tornar del servey no *ab l' escut* ó sia ab lo sou ordinari, sino *sobre l' escut* ó ab lo duro que es lo sou extraordinari.

La cayguda d' en Romero Robledo ha sigut no mes moral; ha sigut d' aquelles caygudas que fa menos cas la política madrilenya. Se dirá que en lo concepte públich ho ha perdut tot; pero ¿qué hi tenia gran cosa guanyada? Total no havia fet sino posar la mel á la boca del país. Hem d' agrahir molt als polítichs que no fan tant, perque al menos ab aquests si passém per pobres no passém per tontos.

JORDI.

EXTRANJER

Comensém per pendre nota de las senyals inequívocas que dona 'l Japó de haver entrat en plena civilització moderna. Lo Parlament d' aquell país contava ab una minoria democrata, qual táctica consistia en impedir per tots los medis reglamentaris la aprobació de las lleys. Aquell obstruccionisme obligá al Mikado á disoldre 'l Parlament y á convocar novas eleccions que han tingut lloch aquesta setmana, no resultant cert alló de

tant si ha perdut com s' hi ha guanyat
lo japonés es molt trempat,

perque 'ls vensuts en l' escrutini s' hi han fet á cops de fusell y altres eynas, ni mes ni menos que si fossem accidentals, lo qual prova que 'l japonés progressa y que ja no es tan trempat com axó.

Pero, dexém las cosas d' allá enllá, que prous maldecaps tenim á prop nostre. La Fransa está en plena crisis ministerial.

¿Cóm ha estat axó? preguntava tothom admirat.—Res, una ayrada, ¡com que hi ha aquesta passa!

Un senyor diputat, Hubbard volgué formular una pregunta al govern, sobre si considerava urgent discutir y aprobar lo projecte de lley d' associacions que tothom, fins ell mateix, consideravan atentatori al dret d' associació. Se comensá á discutir, y 'ls diputats s' anaren engrescant. La pregunta prengué 'l caràcter d' interpelació, y amohinat lo president del consell, digué:—«Presenten una orde del dia, y 'l govern veurá si la accepta ó no.»

No faltaren ordes del dia, pero la acceptada pel govern fou votada no mes pel centre, votant juntas con-

tra 'l govern, la dreta y la esquerra. Lo sentit d' aquella votació era ben conegut: la política del govern no agradava als radicals per massa moderada y no agradava als moderats per massa radical; y com que al centre li faltan una vuytantena de vots per ésser majoria, lo govern fou derrotat.

Axó succehia dijous de la setmana passada, y encara es la hora que no 's veu cap solució á la crisis. Lo problema es mol difícil: s' ha de trobar un color roig que tire á blau, pero que no sia tornasol.

Si 'ls vuytanta vots que faltan per tenir majoria 's volen de la esquerra, s' ha de accentuar la política radical y de guerra á las corporacions religiosas; si 's van á buscar vots á la dreta, s' ha d' accentuar mes la política de pacificació religiosa. Lo perill no está en probar alguna d' aquestas combinacions, sino en que es segur que accentuant la política moderada 's despendrán del centre y passarán á esquerra alguns elements de procedencia radical, y lo que 's guanye per un cantó se perdrá per altre. Al revés, si s' accentúa la política radical, del centre passarán á dreta elements quals ideas y temperaments no s' avenen ab una semblant política.

Conten y tiren las bascas al foch.

Per axó precisament s' ha parlat de disolució, pero aquí si que no hi volen bromas los diferents partits. La disolució fora un cop d' Estat.

Advertint, que tots y cada hu dels ministres cayguts son de lo millor que ha tingut la França, tothom ho reconeix; tots son bons, pero en conjunt no satisfá á la representació nacional.

Es una ganga axó del parlamentarisme, decididament. Lo Parlament diu al quefe del Estat:

—A veure si 'm troba una dotzena d' homes que sápigam la seva obligació y m' aguanten las rampellerias...

—Molt bé, contesta 'l rey ó 'l President de República, procurarém fer tots *los impossibles*.

REQUESENS.

DIETARI DEL PRINCIPAT

De nostre company *Las Cuatro Barras*, de Vilafranca.

«Lo Centre Agrícola del Panadés, en vista de que 'l lloch en que está instalat no es suficient ni reuneix cap condició pera son progrés, ha resolt adquirir local propi, á qual fi s' ha obert una suscripció entre 'ls socis per reunir la quantitat de 50,000 pessetas que 's considera suficient per la adquisició del terreno, construcció d' edifici y moblament. Atenent al caràcter eminentment agrícola del Centre y á que es al mateix temps l' alberch de la Cambra Agrícola, se procurarà donar al edifici las proporcions convenientes y necessarias á tota societat ben montada, procurant al propi temps destinar á n' els baxos un saló á propòsit per las contractacions entre la classe agrícola.

La idea es bona y están convensuts de que 's realisarà contant ab l' aplauso de todas las personas amants del nostre país. La realisació importará no obstant una transacció que es necessaria, si 's vol contar ab molts suscripcions y mes que tot ab molts suscriptors. La transacció deurá ferse entre 'ls qui volen donarhí un caràcter marcadament mercantil y 'ls qui volen que conservi un caràcter eminentment social, recreatiu y agrícola entre 'ls que volen que cada acció sia un vot, no solament en las qüestions que afecten al capital de la societat, sino també en la marxa interior de la mateixa, y 'ls que pretenen que cada persona sia un vot en tot lo que no 's referesca directament al capital. Desitjám ab tota sinceritat que 's trobe un medi per armonisar las duas tendencias, sens lo qual temém que la idea no passaría de projecte, lo que fora verdaderament lamentable per la bondat del fi que ab tal projecte 's vol realisar.»

Sembla que 's tracta d'establir á Tortosa una fàbrica pera extraure sucre de remolatxa.

A Berga 's treballa de fort y de ferm en l'acabament de la mina que s'está obrint per la prolongació del «Canal industrial de Berga». Te de tenir aquesta sis cents metres y solament ne mancan, per foradar una quarentena.

Ha mort á Canet de Mar la mare de nostre amich y coloborador don Claudi Omar y Barrera, á qui acompanyám en la aflicció tot demanant á Nostre Senyor l'etern descans del ánima de la difunta y anys de vida á nostre amich per encomenarla á Deu.

Ha rebut en Nostra Universitat lo grau de llicenciat en dret, després d'uns brillants exercicis, lo jove catalanista vigatà y amich nostre, don Pío Fatjó y Vilas. Lo felicitám coralment.

A fi de facilitar l'estudi á sos dexebles, lo catedràtic de llatí en lo colegi Saló de Berga, Rnt. Ramón Huch, ha publicat un llibret titolat «Explicación de las oraciones gramaticales de la lengua latina.»

Diumenge passat morí d'una pulmonía la Ilustre Abadessa del Real Monestir de religiosas benedictinas de Sant Antoni y Santa Clara de nostra ciutat, D.ª Escolástica Amores y Carbonell. Feya set anys que governava 'l convent. Era germana del renomnat P. Amores Oblat de Maria. (A. C. S.)

Sembla que alguns francesos negociants ab vins, están establint sucursals á Espanya per varias pro-

vincias productoras, com Alicante, Valencia, Ciudad Real, Zaragoza y Barcelona.

Durant l'any passat s'han constituít legalment en aquesta provincia 165 societats entre recreativas y políticas y 54 montepíos, germandats y cooperativas.

Aviat veurá la llum pública á Tarragona un nou periódich destinat al foment y propagació de las ideas carlistas, durá per títol «El Correo de la Provincia.»

L'Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro ofereix un premi de 250 pessetas á qui s'haja afillat un orfe de pare y mare, donantli una educació basada en los principis religiosos é interessos agrícolas y adequats á la posició del protector, y altres 250 pessetas al agricultor que haja socorregut á altre de la mateixa classe, lliurant á ell ó á sa familia d'una situació angustiosa, y facilitantli lo menester per poder continuar treballant en lo camp.

Las sollicituts deuen dirigirse á la Secretaría del Institut abans del 15 de Maig d'enguany.

A Girona s'están celebrant aquests dias las oposicions á la plassa de pensionat de pintura per la Diputació provincial. Componen lo tribunal que ha de judicar als opositors, nostres amichs D. Joaquim Vayreda, D. Joseph Berga, D. Joan Brull y D. Alfonso Gelabert, essent dos los aspirants: lo Sr. Domenge d'Olot, y 'l Sr. Casadevall de la Junquera.

Dillúns morí repentinament en aquesta ciutat l'Excm. Sr. D. Ramón de Sentmenat y de Despujol, marquès de Ciutadilla. Per son bressol, per sos treballs en diverses academias, y per los importants càrrechs que en la política y en la administració havia desempenyat, era 'l marquès de Ciutadilla una de las personas de mes relleu á Barcelona. La agricultura ha perdut ab ell un dels mes actius é intel·ligents defensors de sos interessos y l'partit conservador de Catalunya, una de sas primeras figuras. Lo marquès de Ciutadilla era 'l representant d'una de las mes antigas familias de nostra aristocracia, y además Gran d'Espanya y Gentil-home de cámbra de S. M.

Se treballa ab activitat en l'enderrocament del que fou Teatre Gayarre. En l'espai solar que hi quedarà, se diu, que 's hi aixecarán alguns edificis que contribuirán al embelliment de nostra preciosa Rambla de Catalunya.

Diu nostre colega catalanista *L'Arch de Sant Martí* que han arribat á Lóndres dos vinicultors espanyols

ab lo propòsit d'establirhi un depòsit de vins negres del Priorat si l'estudi que están fent de las necessitats d'aquell mercat confirma sas opinións.

CRÓNICA RELIGIOSA

Guardant los comentaris per un altre dia, y 'l dar compte del efecte que ha produhit, anám á fer un extracte de la Encíclica que 'l Papa acaba de dirigir als Bisbes, Clero y catòlics de França.

Semblava impossible que sobre una qüestió tan debatuda com la de la actitud que deuen guardar y observar los catòlics respecte á la República, se pogués dir res de nou; mes aquest gran Papa no parla que no derrame caudals copiosos de llum sobre qualsevol qüestió, sia religiosa, sia social, sia política. Y per altra part pochs documents poden darse més oportuns que aquesta nova Encíclica á la França.

Comença 'l Papa fent constar que ha sentit sempre un especial interés y amor per la sort de la gran nació francesa, y que li dol veure com alguns malaventurats, per sos atachs á la religió, treballan per la ruína de la pàtria.

Senyalant desseguida l'objecte de la Encíclica diu Sa Santedat que «alça novament la sua veu, per exhortar eficazment, no sols als catòlics, sino també á tots los francesos honrats y sensats, á que dexant de banda tots los dissentiments polítics, consagren llurs esforços únicament á la pacificació de la pàtria»

Tracta á continuació en uns quants párrafos claríssims y de argumentació vigorosa, de la necessitat y excelencia de la religió per la prosperitat y grandesa dels pobles, y fa veure quant calumniosa es y ha sigut sempre la imputació que á la Iglesia sos adversaris endreçan, de que pretenen los catòlics dar á la Iglesia una *dominació política sobre l'Estat*. «La lluyta en substancia es la mateixa, sempre Jesucrist fet lo blanc de las contradiccions del mon; sempre 'ls matexos medis empleats per los enemichs moderns del cristianisme, medis molt més vells en lo fons, á penas modificats en la forma; pero també axís son sempre 'ls matexos los medis de defensa indicats als cristians dels temps actuals per los nostres Apòlogists, nostres Doctors y nostres Martyrs. Lo que ells han fet, es lo que 'ns toca fer á nosaltres. Posém á sobre de tot la gloria de Deu y de sa Iglesia; treballém ab una aplicació constant y efectiva, y dexém los resultats en mans de Jesucrist que nos ha dit: «En lo mon seréu oprimits, pero tingáu confiança, jo he vençut lo mon.»

Entra luego á parlar de la unió dels catòlics, de sa necessitat y del modo de realisarla, dihent netament que s'ha de fer abstracció de las formas polítiques, y que s'ha d'acceptar llealment la forma de govern que 'l pays en determinadas circumstancias s'ha donat.

Per prevenir las objeccions que 'ls escrúpols de la

fidelitat á una determinada forma de govern, podrian presentar; presenta 'l Papa la *mobilitat* continua de las formas polítiques, y fa una sàbia y molt oportuna distinció entre *Poders constituïts* y *Llegislació*.

«La llegislació, diu Lleó XIII, se diferencia de tal manera dels poders polítics y de llur forma que, baix un règimen qual forma será molt excelent, la llegislació pot ser detestable; en tant que pot darse un règimen de forma molt imperfecta, y que tinga una excelent llegislació.»

Desde aquest punt superior de vista considera 'l Papa l'estat de França y senyala 'ls gravíssims perills de la llegislació atea; y de aquí 'n fa derivar la necessitat urgent que hi ha de que 'ls catòlics, respectant los poders constituïts, treballen per cristianisar la llegislació. Fa alusió lo Papa á la declaració dels Cardenals francesos, y sosté la necessitat de mantenir lo *Concordat* tant pel be de la Iglesia com per la tranquil·litat de la nació, recomenant molt als catòlics que no mogan cap escisió sobre 'l particular. Condemna la idea de la separació de la Iglesia del Estat, dihent que l'estat de *separació* es un estat precari que no deu desitjarse per un pays de tradicions fundamentalment catòlicas.

Tal es en breu resúm aquest document que está destinat á exercir inmensa influencia, y que 's pot dir es lo principi y aurora brillant de una nova fase de la organisació catòlica, no sols á França, sino també en altres nacions.

Lo diari parisiench, le *Petit Journal*, que es sens dupte lo mes popular á França, y que dintre del seu republicanisme dona probas de moderació y de imparcialitat, ha enviat un de sos redactors á Roma, per obtenir una audiència particular del Papa. L'ha obtinguda, y 'l Sant Pare en la llarga conversa tinguda ab lo periodista francès, ha persistit en sas idees de política pacificadora, de la unió dels catòlics dintre del terreno constitucional, es á dir á fet com un comentari familiar de la Encíclica de que acabám de parlar. Aquesta entrevista, á mes de sér una confirmació de las idees de Lleó XIII ja manifestadas diversas voltas sobre la orientació que deu darse á la acció catòlica, es una resposta als que suposavan que 'l Papa s'inclinava á la Alemanya. Exa política de cábala y de efimeras alianças no es la política del Supremo Gerarca de la Iglesia.

Lo Papa ha guanyat lo plet entaulat en lo Tribunal de Montdidier (França) sobre la herencia de la marquesa de Plessis-Belliere. Havent aquesta dextat heréu universal de sos bens á Lleó XIII, los parents de la marquesa impugnaren lo testament. Lo Tribunal ha fallat en favor del Papa, fundant son fallo en que 'l Papa es verdaderament *soberà*. Açó s'ha indigestat no poch als lliberals italians. La herencia en qüestió importa uns sis milions de franchs.